

Kaynak: www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/si.html

ÜLKE PROFİLİ

Resmi Adı: Letonya Cumhuriyeti
Yönetim Şekli: Parlamenter Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı: Valdis Zatlers
Başbakan: Valdis Dombrovskis
Yüzölçümü: 64,589km²
Sınır Komşusu: Estonya, Rusya, Belarus, Litvanya
Nüfus: 2,26 milyon
Etnik Gruplar: Ruslar, Belaruslar, Ukraynalılar, Polonyalılar
Başkent: Riga
Önemli Şehirler: Daugavpils, Jekabpils, Liepaja, Jelgava
Para Birimi: Letonya Lats'ı (LVL)

GENEL BAKIŞ

I. Dünya Savaşına kadar Rusya'nın egemenliğinde yaşayan Letonya, Kasım 1918 tarihinde bağımsızlığını ilan etti. Letonya II. Dünya Savaşı'nda bir süre Nazi Almanyası tarafından işgal edildi. 1944 yılında kurulan Letonya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti 1990'li yıllarda Sovyetler Birliği'nin parçalanmasına kadar bir Sovyet Cumhuriyeti olarak kaldı. 21 Ağustos 1991 tarihinde Letonya SSCB'den bağımsızlığını ilan etti. 2004 yılında da Avrupa Birliği'ne ve NATO'ya üye kabul edildi.

Letonya, Dünya Bankası'nın 2010 yılı İş Yapma Endeksi'nde, 183 ülke arasında 27. sıradadır.¹ Aynı listede, Estonya 24., Litvanya ise 26. sıradadır.

EKONOMİK YAPI

Temel Ekonomik Göstergeler

	2009 ^a	2010 ^a	2011 ^b	2012 ^b
GSYİH (milyon \$)	25,879	24,025	25,280	25,647
GSYİH Büyüme Hızı (%)	-18	-0.3	3.5	3.6
Kişi Başına Düşen GSYİH	14,290	14,376	15,149	16,157
Enflasyon (TÜFE, %)	-1.2	2.5	2.7	2.4
İşsizlik Oranı (%)	17.1	18.4	15.5	14.0
İhracat (fob) (milyar \$)	7.38	8.99	9.90	10.63
İthalat (fob) (milyar \$)	9.21	10.53	12.09	12.97
Cari Hesap (milyon \$)	2,283	871	-118	-334
Euro Kuru (LVL/€)	0.70	0.70	0.67	0.67

a - gerçekleşen ; b - tahmin

Kaynak : EIU

GSMH'nin %74'ünü hizmet, %22'sini sanayi ve %3,3'ünü de tarım sektörü oluşturmaktadır.

2009 yılı, AB'nin en hızlı daralan ekonomisi olan Letonya'da ekonomik krizle mücadele dönemi olarak tanımlanmaktadır. Ekonomi bu dönemde %18 daralmıştır. 2009 yılı ortalarından itibaren bazı makroekonomik göstergelerde iyileşmeler gözlenmiştir. Bunların başında, imalat sektörü gelmektedir. Ağaç işleme (wood processing), kimya sanayisi (chemical industry), metal işçiliği (metalworking), kağıt üretimi (paper production), basım (printing) ve yayım (publishing) sektörlerinde kısmi iyileşme gözlenmiştir. Ekonomideki daralmanın 2010 yılında durması ile 2011 yılında % 3.5 oranında büyüme hedeflenmektedir. Ticaret ve inşaat sektörlerinde 2008 yılında başlayan daralma sürmektedir.

Hükümet, ekonomik krizden çıkış stratejisini, "dış krediyle beslenen ithalata dayalı büyüme" yerine, 2010 yılından itibaren "ihracata dayalı büyüme"ye dayandırmaktadır. Ekonomi politikasında ekonominin sağlam temellere oturtulması (sürdürülebilir kılınması) ve sınai üretimin büyümenin itici gücüne dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Başbakan, orta vadede çalışmaların (i) ekonomik büyüme, (ii) sosyal güvenlik önlemleri ve (iii) kamu sektöründe

¹<http://www.doingbusiness.org/documents/fullreport/2010/DB10-full-report.pdf>.

verimliliğin artırılması üzerinde yoğunlaşacağını kaydetmiştir. İş geliştirme ve kalkınma konularında şu ana kadar 20 programın desteklendiğini, bu amaçla 2013 yılına kadar toplam 582 milyon Lats kaynak ayrıldığını, özel sektörün desteğiyle yenileşim, finansal araçlar, girişimciliğin desteklenmesi, enerji tüketiminde verimlilik ve turizm konularına destek sağlanacağını söylemiştir.

Önümüzdeki dönemde güçlendirilmesi hedeflenen alanlar: İmalat sektöründe, ağaç işleme, kimya sanayisi, metal işleri ve kağıt işleme; hizmet sektöründe ise, enformasyon ve iletişim teknolojileri, taşımacılık, lojistik ve turizmdir.

2009 yılının 3. çeyreğinden itibaren artış eğilimini sürdüren ihracatta bu trendin devam etmesi beklenmektedir. Geçtiğimiz yıllarda Letonya aleyhine ciddi açık veren dış ticaret dengesinde iyileşme gözlenmektedir.

Hükümetin 2014'ü Avro para birimine geçiş yılı olarak belirlemesi nedeniyle daha sıkı bir maliye politikası uygulanmasını zorunlu ortaya çıkmıştır. %20'lere yaklaşan işsizliğin de dürülmesi Hükümetin öncelikleri arasında yer almaktadır.

Letonya'nın ihracatının %75'i AB, geri kalanı ise eski SSCB ülkelerine yöneliktir. Ülkenin başlıca ticaret ortakları, Litvanya (%17,8), Estonya (%13,4), Almanya (%10,3), RF (%9,4) ve İsveç'tir (%7,1). En önemli ihracat kalemleri, tarım ve gıda ürünleri (%17,4), kereste ve ağaç ürünleri (%18,7), makine ve aksamıdır (%12,1).

İthalatın %76'sı AB ülkelerinden, %15,5'i eski SSCB ülkelerinden kaynaklanmaktadır. En önemli ithalat ortakları, Litvanya (%18,6), Almanya (%11,4), RF (%9,4), Polonya (%8,4) ve Estonya'dır (%7,2). Başlıca ithalat kalemleri, tarım ve gıda ürünleri (%18,7), mineraller (%16,9), makine ve aksamıdır (%16,3).

2009 yılının 3. çeyreği itibariyle Letonya'daki doğrudan yabancı yatırım stoku 5.7 milyar Lats'tır (8 milyar Avro).² Doğrudan yabancı yatırımların GSMH'ya oranı %43'tür. Yabancı yatırımlar, finans (%25), perakende (%14), emlak (%13), hizmet (%12), ulaştırma ve lojistik (%8) sektörlerinde yoğunlaşmıştır. İmalat sektöründe en fazla yatırım yapılan alanlar, metal dışı ürünler, ağaç işleme ve gıda sektörleridir. 2009 yılında yatırımlarda genel olarak düşüş gözlenmesine rağmen, bu sektörlerle ilgi devam etmiştir. Yabancı yatırımların %80'i AB ülkeleri kaynaklıdır. İlk üç sırada, Estonya (%20), İsveç (%17) ve Almanya (%9) yer almaktadır. Rus yatırımcıların oranı ise %5,7'dir.

2004'te AB'ye üye olmasının ardından, Letonya önemli bir yabancı yatırım merkezi haline gelmiştir. Yatırımcılar, özel sektörde inşaat, otelcilik, lokantacılık, emlakçilik, bankacılık, eğitim ve sağlık alanlarına ilgi göstermişlerdir. Yatırımlardaki artışlar, uygun koşullarda dış kaynaklı kredilerin varlığı ve AB üyeliğinin getirdiği istikrar beklentisinden kaynaklanmıştır.

² [Latvijas Statistika](#).

Türkiye-Letonya Ticari ve Ekonomik İlişkileri

İkili ticaret hacminin çok küçük seviyede olmasına rağmen ikili ticaretimiz Letonya'nın 2004 yılında AB'ne üye olması ile ivme kazanmıştır. Letonya'nın ülkemizin dış ticaretindeki payı %1'in altındadır. İkili ticaret hacmi, yılda 100 milyon Avro'nun altında seyretmektedir. Ülkemiz, Letonya'nın 39. ihracat ve 25. ithalat ortağıdır.

Başlıca ihracat kalemlerimiz, toplu taşıma araçları, kablo, sebze-meyve, hazır gıda, borik asit, altın mücevherat, sigara ve elektrikli ev aletleridir. Başlıca ithalat kalemlerimiz ise, buğday, kereste ve ahşap ürünleri, otomotiv mamulleri, değerli taşlar ve maden cevherleridir.

İKİLİ DIŞ TİCARET (Bin Dolar)				
YILLAR	İHRACAT (X)	İTHALAT (M)	DENGE	HACİM
1995	5.999	3.176	2.823	9.175
1996	1.969	3.426	- 1.457	5.395
1997	2.992	1.625	1.367	4.617
1998	11.605	2.618	8.987	14.223
1999	9.841	1.661	8.180	11.502
2000	16.089	11.950	4.139	28.039
2001	16.108	154	15.954	16.262
2002	20.343	220	20.123	20.563
2003	26.707	1.249	25.458	27.956
2004	38.302	1.151	37.151	39.453
2005	81.390	2.623	78.767	84.013
2006	77.389	8.467	68.922	85.856
2007	105.390	36.311	69.079	141.701
2008	104.295	24.579	79.716	128.874
2009	64.952	50.465	14.487	115.417
2010	66.140	71.360	-5.220	137.500
2011*	92.261	94.279	-2.018	186.540

*Ocak-Ekim Dönemi

Kaynak : TÜİK

YATIRIM İLİŞKİLERİ

Letonya Merkez Bankası'na göre, 2008'de Letonya'daki Türk yatırımlarının toplam değeri 12.3 milyon Lats iken, bu rakam 2009'da 381 bin Lats'a gerilemiştir. Bunun en önemli nedeni, Letonya'daki en büyük Türk yatırımcısı olan MESA inşaat şirketinin, Panora alışveriş merkezi projesinin tamamlanmasını müteakip, 2009 yılı sonunda Letonya'dan çekilmesidir.

Ekim 2009 itibarıyla, Letonya'da kayıtlı 51 Türk KOBİ'si bulunmaktadır. Türk yatırımları, turizm, lokantacılık ve eğitim alanlarında yoğunlaşmıştır.

GAMA ile Latvenergo arasında, 3 Mart 2010 tarihinde, Riga elektrik santrali inşaatına ilişkin bir sözleşme imzalanmıştır.

Ülkemizde ise, kayıtlı 17 Leton firması bulunmaktadır. Ülkemizdeki Leton yatırımları da, turizm, otelcilik ve lokantacılık sektörlerindedir.³

MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ

GAMA

Ekonomi alanında Ocak-Mart dönemindeki en önemli gelişme, Türk firması GAMA ile Leton Devlet işletmesi “Latvenergo” arasında, Riga elektrik santrali (TEC-2) inşaatına yönelik iş sözleşmesinin 3 Mart 2010 tarihinde imzalanmasıdır. Projenin mali portesi 330 milyon Avro’dur. İnşaata Haziran-Temmuz 2010 döneminde başlanması ve projenin 2013 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Projenin finansmanı için Ekim 2009’da Avrupa Yatırım Bankası’yla (EIB) 100 milyon Avro’luk bir kredi anlaşması imzalanmıştır. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası’yla (EBRD) da, 10 Mart 2010 tarihinde, 150 milyon Avro’luk bir kredi anlaşması akdedilmiştir. EBRD’nin sağladığı kredi A/B tipidir. Bunun 85 milyon Avro’luk kısmı Bankanın kendi kaynaklarından, 65 milyonluk bölümü de UniCredit, DnB Nord ve Nordea bankalarının bileşik kaynaklarından sağlanmıştır. Latvenergo, Letonya’da enerji üretiminin %95’ini sağlamaktadır. TEC-2 projesi kapsamında, doğalgazla çalışan eski santralin yerine, daha gelişmiş, verimli ve çevreye duyarlı bir santral inşa edilecektir. Proje, Baltık Ortak Elektrik Enerjisi Piyasası’nın geliştirilmesine de katkıda bulunacaktır.

TAV

TAV’ın Letonya’nın ulusal havayolu “airBaltic” için Riga Uluslararası Havaalanında bir yolcu terminali inşa etmesine yönelik iş sözleşmesi akdine yönelik görüşmeler halen devam etmektedir. “airBaltic”, Şubat ayında yaptığı basın açıklamasında, TAV’la mutabakata vardığını bildirmiştir. Projenin mali portesi, 92 milyon Avro’dur. TAV, Riga Uluslararası Havaalanının modernleştirilmesi ihalesini 2008 yılında kazanmış, ancak ihale ekonomik kriz nedeniyle 2009 yılında iptal edilmişti.

TURİZM

2009 yılında ülkemizi 40,686 Leton turist ziyaret etmiştir. En çok ziyaret edilen şehirler, İstanbul ve Antalya’dır. Kriz nedeniyle turist sayısında bir önceki yıla göre %41 oranında düşüş meydana gelmiştir. Bu, Baltık ülkelerinde kaydedilen en yüksek orandır. 2010 yılı Ocak-Şubat döneminde ülkemizi 1,790 Leton turist ziyaret etmiştir. Bu rakam, bir önceki yıla göre %18 oranında bir düşüşe işaret etmektedir.

THY, 21 Nisan 2006 tarihinde İstanbul - Riga arasında tarifeli seferlere başlamıştır.

³http://www.hazine.gov.tr/irj/go/km/docs/documents/Hazine%20Web/%c4%b0statistikler/Uluslararası%c4%b1%20Do%c4%9frudan%20Yat%c4%b1r%c4%b1m%20c4%b0statistikleri/Di%c4%9fer/F%c4%b0RMA_L%c4%b0STES%c4%b0_160609.xls.

ANLAŞMALAR

- Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması (22 Aralık 2003)
- Yatırımların Karşılıklı Korunması ve Teşviki Anlaşması (3 Mart 1999)
- Vize Muafiyeti Anlaşması (7 Ocak 1997)
- Karayolu Taşımacılığı Anlaşması (21 Ocak 1996)
- Turizm İşbirliği Anlaşması (16 Nisan 2004)
- Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması (15 Temmuz 2004)

TÜRK-LETONYA İŞ KONSEYİ

A. KÜNYE

Kuruluş Yılı : 1997

Türk – Letonya İş Konseyi Başkanı : Serkan Kaptan, TAV Tepe Akfen Havalimanları İş Geliştirme ve Yatırımlar Direktörü

Letonya – Türk İş Konseyi Başkanı : -

İş Konseyi Karşı Kanat Kuruluşu : Letonya Kalkınma Ajansı

B. KURULMA NEDENİ

Türk-Letonya İş Konseyi'nin kurulmasına yönelik ilk temas 1994 yılında Büyükelçiliğimiz aracılığıyla yapılmış ve Letonya Kalkınma Ajansı'nın İş Konseyi'nin karşı kanadı olarak görev alabileceği belirlenmiştir. İş Konseyi Kuruluş Anlaşması, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Baltık ülkelerine yaptığı ziyaret sırasında, 4 Haziran 1997 tarihinde Riga'da imzalanmıştır. Ancak, Muhatap Kurum Letonya Kalkınma Ajansı ile sürekli bir işbirliği tesis edilememiştir.